

Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Sermin Kesebir*, Filiz Kökcü**, Ferhan Dereboy***

* Doç. Dr., Erenköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi,

** Uzm. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Psikiyatri AD, ***Prof. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Psikiyatri AD

Yazışma Adresi:

Doç. Dr. Sermin Kesebir,

Erenköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi,

İstanbul

Tel: +905325922080

E-Posta: serminkesebir@hotmail.com

ÖZET

Amaç: Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeğinin (EBBÖ) Hazan ve Shaver (1987) tarafından geliştirilen ilk bölümü üç farklı ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin Mikulincer (1993) tarafından geliştirilen ikinci bölümünde her bir bağlanma biçimi 5 madde ile temsil edilmekte ve en yüksek puan hangisinden alındıysa bireyin bağlanma biçimi onunla belirlenmektedir. Bu çalışma sözkonusu ölçüm aracının uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasıdır.

Yöntem: Ölçeğin çeviri geçerlik ve güvenilirliği yeniden yapılmıştır. Önceki geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında iç tutarlılık kaygılı/ikircikli ve kaçınan bağlanma için kabul edilebilir iken (Cronbach alpha= 0.61 ve 0.66) (3) güvenli bağlanma için düşüktür (0.42). Bu nedenle tarafımızdan ikinci bölümde anlaşılır olmadığı düşünülen maddeler bölünerek 15 olan madde sayısı 18'e çıkarılmıştır. Orjinalinde her bir madde 1 ile 7 arasında puanlanırken, tarafımızdan "doğru" ya da "yanlış" olarak cevaplanması istenmiştir. Yapısal geçerlik için faktör analizi yapılmıştır.

Bulgular: Güvenli, kaçınan ve kaygılı/ikircikli bağlanma için sırasıyla Cronbach alpha 0.72, 0.82 ve 0.85'tir. Faktör analizinde üç bağımsız faktör elde edilmiştir. Ölçeğin ikinci bölümü kategorik olarak işaretlendiğinde ölçeğin birinci bölümü ile tutarlılık sadece % 55 oranında gözlenmiştir. Kaygılı/ikircikli ve kaçınan bağlanma birarada güvensiz bağlanma olarak değerlendirildiğinde birinci ve ikinci bölüm arasındaki tutarlılık artmaktadır (% 82).

Tartışma ve Sonuç: Bu ölçekle yapılacak değerlendirmelerde özellikle karşılaştırmalarda puan ortalamalarının kullanımının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: bağlanma, geçerlik, güvenilirlik

ABSTRACT

ADULT ATTACHMENT STYLE SCALE: Adaptation, Reliability and Validity Study

Objective: The first part of scale developed by Hazan and Shaver (1987), is formed of three different statements. The second part developed by Mikulincer (1993), each attachment style is represented with six items and the one that gets the highest score defines the attachment style of a person. This study is the adaptation, validity and reliability study of this measurement tool.

Method: The scales translation validity and reliability were redone. In the previous study internal consistency can be acceptable for avoidant and anxious/ambivalent attachment (cronbach alpha 0.61 and 0.66) but it is low for secure attachment (0.42). Therefore we have divided the statements which we find to be unclear and increased the number of statements from 15 to 18. In the original one each statement is scored 1-7, while we required them to be answered as true or false. Factor analysis was conducted for structural validity.

Findings: Cronbach alpha for secure, avoidant and anxious/ambivalent attachment is 0.72, 0.82 and 0.85, respectively. In factor analysis three independent factors are obtained. When the second

part is marked categorically, it only shows 55% consistency with the first part. When avoidant and anxious/ambivalent attachment are evaluated together as insecure attachment, the consistency between first and second parts increase to 82%.

Discussion and Conclusion: It is thought that in the evaluations made with this scale, especially in comparisons, it will be better to use average of scores.

Keywords: attachment, validity, reliability

GİRİŞ

Bağlanma biçimi yaşamın erken dönemlerinde belirlenen ve süreklilik gösterdiği düşünülen, kişinin diğer insanlarla ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir görüngüdür (Bowlby 1973). Bowlby'e göre, dünya ile daha iyi başa çıktığı düşünülen bir kişi ile yakınlığı koruma ve ayrılığa direnme bağlanmanın tanımlayıcı özelliğidir, temel işlevi ise tehlikelerden korunmadır. Bağlanma davranışı ile araştırma ve keşfetme davranışı arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Bowlby'nin kuramı (1973) Ainsworth ve arkadaşları (1978) tarafından geliştirilmiştir. Yabancı durum testi olarak adlandırılan ve deney ortamında annesinden ayrılan ve bir süre sonra annesiyle buluşturulan çocukların tepkileri ile karakterli gözlem sonuçlarına dayanarak güvenli, kaçınan ve kaygılı-ikircikli bağlanma biçimleri tanımlanmıştır.

Bağlanmanın biyolojik izdüşümünün oksitosinle ilişkili olduğu hipotezinden yola çıkarak, depresyolu olgularda oksitosin reseptörünün CG genotipinin bir polimorfizmi ile erişkin ayrılma anksiyetesi arasında bir birliktelik gösterilmiştir (Costa ve ark. 2009). Hayvan çalışmaları ebeveyn davranışında, beyinde, singulatın rol oynadığı ileri sürmekle birlikte bizlerde nasıl olduğuna ilişkin bilgilerimiz sınırlıdır. Yedi anneye bebeklerin ağlama sesi dinletilip fonksiyonel rezonans görüntülerinin kaydedildiği bir çalışmada, değerlendirilebilir nitelikteki dört görüntüde, anterior singulat ve sağ medial prefrontal kortekste, kontrollerde bulunmayan bir aktivite artışı gösterilmiştir (Lorberbaum ve ark. 1999).

Bağlanma için bir diğer üzerinde durulması gereken önemli konu ardışık kuşaklarda sürekliliğinden söz ediliyor oluşudur. Nitekim 10 yıllık bir izlem çalışmasında 60 anne ve bu annelerin 69 kız evladı ayrı ayrı değerlendirilmiş ve depresyon, mizaç ve sosyoekonomik düzeyden bağımsız olarak ebeveyn tutumunun kuşaktan kuşağa aktarıldığı öne sürülmüştür (Miller ve ark. 1997). Özellikle de duygulanımsız bakım diye adlandırılan tutumun anneler ve kızları arasında yüzde yüze yaklaşan bağlantısı mevcuttur. Bağlanma örüntüleri kuşaklar boyu aktarılabilirdiği gibi, gebelik döneminde anne adayının bebeğine ilişkin tasarımları da bebeğiyle bağlanma ilişkisini yordayabilmektedir (Çetin 2008). Yakın zamanda yapılan ça-

lışmalar annenin güvensiz bağlanma biçimi ve doğum sonrası depresyon arasında bir bağlantı olduğunu göstermiştir (Bifulco ve ark. 2004, Sabuncuoğlu ve Berkem 2006). Doğum sonrası dönemde annede ortaya çıkan depresyon anne ile çocuk arasında kurulan ilişkiyi, annenin bebek bakımı ve ebeveyn rolünü öğrenmesini etkileyebilmektedir (Danacı ve ark. 2000).

Bağlanma kuramcılarına göre süt çocukluğu döneminde güvenli ya da güvensiz olarak bir kez belirlendikten sonra çok az değişkenlik gösterir (Hamilton 2002). Bowlby'nin çalışmalarından başlamak üzere güvensiz bağlanma biçimi daha sonraki yaşam dönemlerinde psikopatolojinin belirleyicisi olarak düşünülmüşken güvenli bağlanma sağlıklı süreçlerle ilişkilendirilmiştir (Nakash-Eisikovits ve ark. 2002). Major depresif bozukluk, doğum sonrası depresyon, panik bozukluk, sosyal kaygı bozukluğu, obsesif-kompulsif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu ve kronik ağrı bozukluğunun güvensiz bağlanma biçimiyle ilişkileri çeşitli araştırmalarda gösterilmiştir (Eng ve ark. 2001, Bifulco ve ark. 2003, Smith ve ark. 2009, Sabuncuoğlu ve Berkem 2006, Marazziti ve ark. 2007, Simpson ve ark. 2003, Twaite ve ark. 2004, Ciehanowski ve ark. 2003, Mhyr ve ark. 2004). Güvenli olmayan bağlanma biçimlerinin ergende ve erişkinde kişilik bozuklukları ile birliktelik gösterdiği, kaygılı/ikircikli bağlanmanın içe vuruk, kaçınan bağlanmanın ise içe ve dışa vuruk patolojilerin bir karışımını yansıttığı belirtilmiştir (Fonagy ve ark. 1996, Fonagy ve ark. 2000). Ponizovsky ve arkadaşları 2007'de erkek şizofreni olguları ile sağlıklı bireyler arasında güvenli bağlanma puanları yönünden bir fark bulmadıklarını bildirmişlerdir. Fakat kaçınan ve anksiyöz bağlanma puanları yüksek, kaçınan bağlanma puanları ile hem pozitif hem de negatif sendrom puanları, anksiyöz bağlanma puanları ile de pozitif bağlanma puanları ilişkilidir. Bir çalışmada iki uçlu olgularda anksiyöz bağlanma biçimi, iyilik, manik ve depresif tüm dönemlerde kararlılığını koruyarak sağlıklı olgulardan farklılaşırken (Morris ve ark. 2009), bir diğerinde iki uçlu olgularda kaçınan, bu olguların çocuklarında kaygılı/ikircikli bağlanma ön planda izlenmiştir (Kökçü ve Kesebir 2010).

Bağlanmayı değerlendirmenin en güvenilir yolu klinisyenin kişiyle görüşerek bağlanma biçimini belirlemesidir. Bunun için en sık Yetişkin Bağlanma Görüşmesi

Tablo-1: Madde Analizi

	Madde numarası	Madde Ortalaması	Madde varyans değeri	Madde Toplam korelasyonu	Cronbach alpha
Kaçınan	1	2.41	2.51	0.78	0.83
Bağlanma	2	2.43	2.55	0.79	0.84
Biçimi	5	2.44	2.56	0.77	0.83
	6	2.35	2.45	0.67	0.80
	15	2.42	2.53	0.71	0.83
	17	2.27	2.41	0.65	0.79
Kaygılı İkircikli	3	2.16	2.43	0.48	0.71
Bağlanma Biçimi	4	2.01	2.34	0.55	0.74
	7	2.12	2.23	0.67	0.70
	13	2.25	2.82	0.42	0.74
	14	2.40	2.96	0.44	0.71
	16	2.18	2.57	0.45	0.72
Güvenli	8	2.78	3.28	0.88	0.85
Bağlanma	9	2.91	3.44	0.89	0.86
Biçimi	10	3.16	4.51	0.89	0.87
	11	2.45	2.86	0.86	0.83
	12	2.69	3.17	0.88	0.85
	18	2.63	2.84	0.87	0.84

(Adult Attachment Interview) kullanılmaktadır (Main ve ark. 1985). Bağlanma biçimini belirlemeye yönelik pek çok anket mevcuttur. Pek çoğunun sadece güvenirlilik çalışması yapılmıştır. Kısıtlılık kişinin kendi geri bildiriminin nesnelliğinin düşük oluşudur. Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby'nin ben ve başkaları modelinin olumlu ve olumsuz seçenekleri temelinde dört bağlanma örüntüsü tanımlamış, İlişki Anketi (İA) ve İlişki Ölçekleri Anketi'ni (İÖA) geliştirmişlerdir. Aynı gruptan Brennan ve arkadaşları da (1998) Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'ni (YİYE) geliştirmiştir. Dizinde en sık adı geçen ölçüm aracı Ana Babaya Bağlanma Ölçeği'dir (PBI; The Parental Bonding Instrument), (Parker ve ark. 1979). Bu ölçek Bowlby'nin (1969, 1973) bağlanma kuramını temel alarak geliştirilen ilk ölçeklerden biridir. Ölçeğe göre, yeterli ilgi-aşırı korumama (high care-low overprotection) optimal bağlanma olarak tanımlanmaktadır. Yetersiz ilgi (low care) -aşırı korumama ise bağlanmama ya da zayıf bağlanma sınıfına girmektedir. Yeterli ilgi-aşırı koruma davranışları sergileyen ana babalar da duyarlı kontrol (affectionate constraint) sınıfında yer almaktadır. Yetersiz ilgi-aşırı koruyucu ana baba davranışları ise duygulanımsız kontrol (affectionless control) olarak sınıflandırılmıştır. Ölçek Kapıcı ve Küçükler tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Hazan ve Shaver'ın (1987) Ainsworth'un üç bağlanma biçimine karşılık gelen üç paragraflık değerlendirmesinden oluşan bir ölçek, çok sayıda araştırmada kullanılmıştır (Collins ve Read 1990,

Mikulincer ve ark. 1993, Simpson 1990).

Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ) iki bölümden oluşmaktadır. Hazan ve Shaver (1987) tarafından geliştirilen ilk bölüm her biri erişkinleri güvenli, kaygılı/ikircikli ve kaçınan olarak sınıflamaya yarayan, çocuklukta ebeveynle ilişki özellikleri ve genel davranış özellikleri hakkında tanımlar içeren üç farklı ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin Mikulincer ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilen ikinci bölümü ise katılımcıdan her birini 1-7 arasında puanlanması istenen 15 maddeden oluşmaktadır. Her bir bağlanma biçimi 5 madde ile temsil edilmektedir ve en yüksek puan hangisinden alındıysa ölçeği dolduran bireyin bağlanma biçimini belirlemektedir. Hazan ve Shaver (1987) tarafından geliştirilen ilk bölüm burada artık puanlanmamakta, tanımlama görevi görmektedir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada iç tutarlılık, kaçınan ve kaygılı/ikircikli bağlanma için kabul edilebilir bulunurken (Cronbach ?, sırasıyla = 0.61 ve 0.66), yazında daha önce vurgulanan bir sınırlılık olarak (Griffin ve Bartholomew 1994), güvenli bağlanma biçimi için zayıf bulunmuştur (Cronbach ? = 0.42) (Sabuncuoğlu ve Berkem 2006).

Önceki güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçların istenilen ölçüde iyi olmaması (düşük ya da değişken olması) ve geçerlik çalışmasının bulunmaması nedeniyle, bu çalışmada, ülkemizde giderek daha çok kullanılmaya başlayan bu ölçüm aracının uyarlama, geçerlik ve güvenirliliği yeniden ele alınmıştır.

Tablo-2: Faktör matrisi

		1	2	3
1 (K)	Kendimi rahat bırakıp başka insanlara bağlanmak zor gelir.	0.669		
2 (K)	İhtiyacın olduğunda başkaları asla orada olmaz.	0.719		
3 (G)	Başka birine rahatça bağlanırım.	- 0.524	0.298	
4 (G)	İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağını bilirim.	- 0.460	0.098	
5 (K)	İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	0.499		
6 (K)	Başka bir insana tümüyle güvenmek zor gelir.	0.535		
7 (G)	Sıklıkla terk edilme kaygıları yaşamam.	- 0.478	0.281	
8 (Kİ)	Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılırım.			0.698
9 (Kİ)	Başkalarının benimle benim istediğim kadar yakınlık kurmadıklarını düşünürüm.			0.578
10 (Kİ)	Sıklıkla birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceği endişesi yaşarım.			0.786
11 (Kİ)	Başka bir insanla tümüyle bütünleşmek isterim.	- 0.716		0.342
12 (Kİ)	Başka bir insanla tümüyle bir olma arzumu insanları benden uzaklaştırır.			0.433
13 (G)	Başkalarıyla yakın ilişkiler kurmayı kolay bulurum.		0.694	
14 (G)	Başka birinin benimle çok yakın olma isteğinden rahatsız olmam.		0.658	
15 (K)	Başka birinin benimle çok yaklaşması beni endişelendirir.	0.441		
16 (G)	Başka birini kendime yakınlaştırmak konusunda rahatımdır.		0.722	
17 (K)	Sıklıkla birlikte olduğum kişi benimle benim kendimi rahat hissedebileceğimden daha çok yakınlaşmak ister.	0.448		
18 (Kİ)	Sıklıkla birlikte olduğum kişi ile onun kendini rahat hissettiğinden daha yakın olmak isterim.	- 0.743		0.384

G: güvenli, K: kaçınan, Kİ: kaygılı/ikircikli

YÖNTEM

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini herhangi bir psikiyatrik bozukluğu olmayan, 18-80 yaşları arası, okur yazar, 120 gönüllü bireyden oluşmaktadır. Bireylerin herbiri SCID-NP (Structured Clinical Interview for DSM-Axis 1 Disorders-nonpatient) DSM-III-R eksen I bozuklukları hasta olmayan kişiler için yapılandırılmış klinik görüşme formu, Türkçe örneği (Sorias ve ark. 1990) ile değerlendirilmiştir (37). 53 erkek (%44.5) ve 66 kadın (%55.5) olgunun yaş ortalaması 37.6 ± 15.7 olarak hesaplanmıştır. Örneklem %33.6'sı (s= 40) tek başına yaşamaktadır. %55.5'i (s= 66) evli, %11'i ise dul (s= 13) olup çocukları ya da kendi ailesi ile yaşamaktadır. %65 (s=72) olgu lise, %24 (s= 28) olgu üniversite, %11 (s= 13) olgu ise ilköğretim mezunudur. Olguların %60'ı (s= 72) çalışmaktadır. Sosyoekonomik düzeyleri benzer olup, tüm olgular Aydın il merkezinde yaşamaktadır.

Uygulama

Bu çalışmanın yapılabilmesi için gerekli izin Adnan Menderes Üniversitesi Etik Kurulundan alınmıştır.

Önceki güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçların istenilen ölçüde iyi olmaması (düşük ya da değişken olması) nedeniyle ölçeğin Türkçe çeviri geçerlik ve güvenilirliği yeniden yapılmıştır. İngilizce metin önce bir psikiyatrist tarafından (Dr. SK) Türkçeye, sonra bir başka psikiyatr (Dr. FD) tarafından İngilizceye çevrilmiş ve iki metin karşılaştırılmıştır.

İkinci aşamada birinci bölüm olduğu gibi korunurken, ölçeğin ikinci bölümünde yeterince anlaşılır olmadığı düşünülen maddeler bölünerek 15 olan madde sayısı 18'e çıkarılmıştır. Bu işlem yapılırken odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Orjinalinde, her bir madde 1 ile 7 arasında puanlanırken, tarafımızdan 'doğru' ya da 'yanlış' olarak cevaplanması istenmiştir. Bu uygulama güvenilirliği artırmak amacıyla yapılmıştır. Bu noktada kişinin tüm yaşamını göz önünde bulundurarak değerlendirme yapılması konusunda yönerge verilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Örneklem sayısının yeterliliği Kaiser Meyer Olkin ölçümü ile test edilmiştir. Güvenilirlik için iç tutarlılık

Tablo-3: Faktör özdeğerleri ve varyansı karşılama oranları

Faktör	Özdeğer	Varyansı karşılama oranı	Kümülatif varyans
1	2.879	16.0	16.0
2	2.535	14.1	30.1
3	2.423	13.5	43.5

hesaplanırken, Thurstone tipi ölçekler için tercih edilen Kuder-Richardson testi (Bartlett's test of sphericity) kullanılmıştır. Buna ek olarak madde analizi yapılmıştır. Yapısal geçerlik için faktör analizi (Varimax PCA rotasyon) uygulanmıştır. Sayısal değişkenler T test (ortalama/SS= 0.3) ile, sınıfsal değişkenler kıkare testi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Örneklem

Bir adet ölçek formu hatalı bulunup, 119 form değerlendirilmeye alınmıştır. Örneklem sayısı bu ölçüm aracının geçerlik ve güvenilirliğini test etmek için yeterli olup, KMO 0.633 olarak hesaplanmıştır ($p < 0.001$, $ds = 153$, $\chi^2 = 841.148$).

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Güvenli, kaçınan ve kaygılı/ikircikli bağlanma için Kuder-Richardson iç tutarlılığı sırasıyla 0.72, 0.82 ve 0.85'tir. Madde toplam korelasyon puanı hiçbir madde için 0.4'ün altında bulunmamıştır (tablo-1). Faktör analizinde tüm maddeler 3 faktör altında toplanmıştır. Faktör yükleri, özdeğerleri ve varyans yüzdeleri tablo-2 ve 3'te özetlenmiştir.

Sosyodemografik bulgular

Bağlanma biçimi yönünden cinsiyetler arası fark izlenmemiştir. Ancak kaçınan bağlanma puanları erkeklerde, kaygılı/ikircikli bağlanma puanları ise kadınlarda daha yüksek bulunmuştur ($p = 0.045$ ve $p = 0.037$). Yaş, eğitim durumu, medeni durum, çalışıyor olup olmama gibi sosyodemografik değişkenler bağlanma biçimine göre herhangi bir farklılaşma göstermemiştir.

TARTIŞMA

Her bir bağlanma biçiminin klinik görünimleri farklı farklıdır, ileriye ve geriye dönük görüngüsel yansımaları vardır. Bunu gözlemek görece kolay olsa da nesnel olarak ele almak çok zordur. Ebeveynlik işlevinin kalitesi, bir ilişkinin diğerini nasıl etkilediği, anne dışındaki önemli kişilerin yeri, ailesel kırılmaların etkisi önemli değişkenlerdir. Bunlarla birlikte daha geç işlevlerle bağlantılarının ne olduğu, bağlanma bo-

zukluklarından sözedilip edilemeyeceği önemli sorulardır. Bu soruların yanıtı bu yazının konusu değildir fakat bağlanma biçimini araştırmanın güçlükleri yönünden akılda tutulmalıdır. Üzerinde durulması gereken bir diğer nokta, çocuklukta güvenli bağlanmanın, daha sonra ciddi yaşam olayları ve duygudurum bozuklukları ile bozulabileceğidir (Klohn ve Bera 1998). Bu nedenle bağlanma biçiminin, çocuklukta ve erişkinlikte ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürenler de vardır (Nakash-Eisikovitz ve ark. 2002). Konunun kuramcılarına göre ise yaşamın erken dönemlerinde bakımverenle olan ilişkiyi yansıtan ve kendiliğın ve diğerlerinin tasarımlarını ruhsal yapıda barındıran bağlanma biçimi görece olarak aynı kalmaktadır (Mangelsdorf ve Frosch 1999). "Kişinin başka bir kişi ile yakın bir ilişki kurup kurmadığı ve bu ilişkinin destekleyici ve koruyucu özellikler taşıyıp taşımadığı, hayatının her döneminde ve yakın ilişkilerde gözlemlenebilir" denmektedir. "Bağlanma biçiminin duygudurumdan etkileneceği" savı (Paykel ve ark. 2006) tarafından desteklenmektedir. Öyle ki kişinin o sıradaki duygudurumu bağlanma biçimini değerlendirmesinde etkilidir ki yöntemsel bir sorun yaratır. Ek olarak benlik saygısı ve benzeri, duygudurumla ilişkili değişkenler, kişinin yakın ilişkilerini nesnel olarak değerlendirmesini engelleyecektir. Bu durum, değerlendirilen bireyin herhangi bir hastalık döneminde olmama ölçütü ile, maddeleri değerlendirirken kişinin yaşamboyu özelliklerini göz önünde bulundurması yönündeki yönergelerle düzeltilmeye çalışılmıştır. Uygulayıcılara da bu şekilde önerilmektedir. Ancak ne şekilde uygulanırsa uygulansın, EBBÖ ve benzeri ölçüm araçlarında bir diğer kısıtlılık kişinin kendi geri bildiriminin nesnellığının düşük oluşudur.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Sonuç olarak bu çalışma ile EBBÖ'de her üç tip bağlanma biçimi için hesaplanan iç tutarlılık 0.7'nin üzerine çıkmıştır. Yapısal geçerlik faktör analizinde üç bağımsız faktörün ortaya çıkışı ile gösterilmiştir. Yapılan çalışmalarda (Kökçü ve Kesebir 2010) ölçeğin ikinci bölümü ile ortaya konan ilişkiler daha güçlüdür. Bu durum bu bölümün daha ayrıntılı ve uzun olması ile açıklanabilir. Fa-

kat ikinci bölüm puan ortalamaları yerine, herhangi bir bağlanma biçiminden alınan en yüksek puan temel alınarak kategorik olarak değerlendirildiğinde bu güç azalmaktadır. Öyle ki ikinci bölümde aslında bir profil ortaya konmaktadır ve bu profili en çok bir bağlanma biçimi şeklinde ya hep ya hiç olarak değerlendirmek hata olacaktır. Nitekim bu şekilde kategorik olarak işaretlendiğinde ölçeğin birinci bölümünde işaretlenen alt boyutlar (bağlanma biçimleri) ile tutarlılık sadece % 55 oranında gözlenmiştir. Alt boyutlar güvenli ve güvensiz bağlanma (kaygılı/ikircikli ve kaçınan bağlanma aynı olarak ele alınıp güvensiz bağlanma olarak adlandırılıp) olarak değerlendirildiğinde, hem birinci ve ikinci bölüm arasındaki tutarlık artmış (% 82) hem de diğer değişkenlerde daha çok sayıda ve daha güçlü ilişkiler ortaya konmuştur. Bununla birlikte yapılacak değerlendirmelerde özellikle karşılaştırmalarda puan ortalamalarının kullanımının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall S (1978) Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Bartholomew K, Horowitz LM (1991) Attachment Styles among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*; 61(2):226-244.
- Bifulco A, Figueiredo B, Guedeney N (2004) Maternal attachment style and depression associated with childbirth: preliminary results from a European and US cross-cultural study. *Br J Psychiatry*; 46: 31-37
- Bowlby J (1973) Attachment and Loss: Separation, Anxiety and Anger. New York: Basic Books.
- Brennan KA, Clark CL, Shaver PR (1998) Self report of measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), Attachment theory and close relationships (pp. 46-76). New York: Guilford.
- Costa CA. (1995) Temperament of primary caregivers and development of literacy. *Percept Mot Skills*; 81: 828-830.
- Ciechanowski PS, Sullivan M, Jensen M (2003) The relationship of attachment style to depression, catastrophizing and health care utilization in patients with chronic pain. *Pain*; 104: 627- 637.
- Chotai J, Jonasson M, Hagglöf B, Adolfsson R (2005) Adolescent attachment styles and their relation to the temperament and character traits of personality in a general population. *Eur Psychiatry*; 20(3):251-259.
- Çetin FÇ, Gelişimsel Psikopatolojinin Temel Kavramları, Uslu Rİ, Çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı, Ankara 2008, 141-142.
- Danacı AE, Dinç G, Deveci A (2000) Manisa il merkezinde doğum sonrası depresyon yaygınlığı ve etkileyen etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 11:204-211.
- Edelstein RS, Alexander KW, Shaver PR, Schaaf JM, Quas JA, Lovas GS, Goodman GS (2004) Adult attachment style and parental responsiveness during a stressful event. *Attach Hum Dev*; 6(1):31-52.
- Eng W, Heimberg RG, Hart TA (2001) Attachment in individuals with social anxiety disorder: the relationship among adult attachment styles, social anxiety, and depression. *Emotion*; 1:365-380.
- Findler L, Taubman-Ben-Ari O, Jacob K (2007) Internal and external contributors to maternal mental health and marital adaptation one year after birth: comparisons of mothers of pre-term and full-term twins. *Women Health*; 46(4):39-60.
- Fonagy P, Leigh T, Steele M, Steele H, Kennedy R, Mattoon G (1996) The relation of attachment status, psychiatric classification, and response to psychotherapy. *J Consult Clin Psychol*; 64:22-31.
- Fonagy P, Target M, Gergely G (2000). Attachment and borderline personality disorder: a theory and some evidence. *Psychiatr Clin North Am*; 23:103-122.
- Goldwyn R, Stanly C, Smith V, Green J (2000) The Manchester Child Attachment Story Task: relationship with parental AAI, SAT and child behaviour. *Attach Hum Dev*; 2(1):71-84.
- Griffin D, Bartholomew K (1994) The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In K. Bartholomew and D. Perlman (Eds.), Attachment processes in adulthood: Advances in personal relationships (Vol. 5, pp. 17-52). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Hazan C, Shaver PR (1987) Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*; 52:511-524.
- Hamilton CE (2000) Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Development*; 7:690-694.
- Horowitz LM, Rosenberg SE, Bartholomew K (1993) Interpersonal Problems, Attachment Styles, and Outcome in Brief Dynamic Psychotherapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*; 61(4):549-560.
- Kapçı E, Küçüker S (2006) Anne babaya bağlanma ölçeği: Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi *Türk Psikiyatri Dergisi*; 17(4):286-295.
- Kökçü F, Kesebir S (2010). İki uçlu olgular ve çocuklarında Bağlanma Biçimi: Mizaç ve Klinik Özelliklerle İlişkisi, *Türk Psikiyatri Dergisi*; 21(4): 309-318.
- Klohn EC, Bera S (1998) Behavioral and experiential patterns of avoidantly and securely attached women across adulthood: A 30-year longitudinal perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*; 74(1):230-250.
- Main M, Kaplan N, Cassidy J (1985) Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. Growing points in attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development; 50:66-104.
- Marazziti D, Dell'osso B, Catena Del'Osso M, Consoli G, Del Debbio A, Munqai F, Vivarelli L, Albanese F, Piccinini A, Rucci P, Dell'Osso L (2007) Romantic attachment in patients with mood and anxiety disorders. *CNS Spectr*; 12(10):751-756.
- Mangelsdorf SC, Frosch CA (1999) Temperament and attachment: one construct or two? *Adv Child Dev Behav*; 27:181-220
- Mikulincer M, Florian V, Tolmacz R, et al. (1990). Attachment styles and fear of death: A case of affect regulation. *J Pers Soc Psychol*, 58:273-280.
- Mikulincer M, Florian F, Weller A (1993) Attachment styles, coping strategies, and post-traumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*; 64:817-826.
- Miklowitz DJ, Wisniewski SR, Miyahara S, Otto MW, Sachs GS (2005) Perceived criticism from family members as a predictor of one-year course of bipolar disorders. *Psychiatry Research*; 136(2-3):101-111.
- Moriss RK, van der Guht E, Lancaster G, Bentall RP (2009) Adult attachment in bipolar 1 disorder. *Psychol Psychother*; 82:267-277.
- Myhr G, Sookman D, Pinard G (2004) Attachment security and parental bonding in adults with obsessive-compulsive disorder: a comparison with depressed outpatients and healthy controls. *Acta Psychiatr Scand*; 109:447-456.
- Nakash-Eisikovits O, Dutra L, Westen D (2002) Relationship between attachment patterns and personality pathology in adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*; 41:1111-1123.
- Parker G, Tupling H, Brown LB (1979) A parental bonding instrument. *Br J Med Psychol*; 52:1-10.
- Paykel ES, Abbott R, Moriss R, Hayhurst H, Scott J (2006) Sub-syndromal symptoms in the longitudinal course of bipolar disorder. *British Journal of Psychiatry*; 189(2):118-123.
- Ponizovsky AM, Nechamkin Y, Rosca P (2007) Attachment patterns are associated with symptomatology and course of schizophrenia in male inpatients. *Am J Orthopsychiatry*; 77(2):324-331.
- Sabuncuoğlu O, Berkem M (2006) Bağlanma Biçimi ve Doğum Sonrası Depresyon Belirtileri Arasındaki İlişki: Türkiye'den Bulgular. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 17(4):252-258.
- Shaver PR, Hazan C, Bradshaw D (1988) Love as attachment: The integration of three behavioral systems. In J. R. Sternberg & M. L. Barnes (Eds.), The psychology of love (pp. 68-99). New Haven, CT: Yale University Press.
- Simpson JA, Rholes WS, Campbell L (2003) Adult attachment, the transition to parenthood, and depressive symptoms. *J Pers Soc Psychol*; 84:1172-1187.
- Smith M, Calam R, Bolton C (2003) Psychological factors linked to self-reported depression symptoms in late adolescence. *Behav Cogn Psychother*; 37:73-85.
- Sorias S, Saygılı R, Elbi H (1990) "DSM-III-R Yapılandırılmış Klinik Görüşmesi Türkçe Versiyonu, Sağlıkli Kişi Formu: SCID-NP" Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Sund AM, Wichstrom L (2002) Insecure attachment as a risk factor for future depressive symptoms in early adolescence. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*; 41(12):1478-1485.
- Twaite JA, Rodriguez-Srednicki O (2004) Childhood sexual and physical abuse and adult vulnerability to PTSD: the mediating effects of attachment and dissociation. *J Child Sex Abuse*; 13(1):17-38.